

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**PSALTE=||RIVM DAVIDIS || CARMINE REDDITVM || PER
EOBANVM || HESSVM.||**

Hessus, Helius Eobanus

Lipsiae, 1557

VD16 B 3198

Ecclesiastes Solomonis Per Helivm Eobanvm Hessvm.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-69301](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-69301)

ECCLESIA
STES SOLOMONIS
PER HELIVM BO
BANVM HES
SVM.

Regia qui tenuit Solymarum scepra potentum,
Psalmodographo Solomon de genitore satus,
Cui celebrata dedit generosum concio nomen,
Hæc loquitur certa uerba probanda fide:
Omnia sunt omni uanissima tempore, quorum
Nec lex, nec ratio, nec uia certa manet.
Nam quæ commoditas, quis fructus ab omnibus istis,
Quæcunq; in toto Sol uidet orbe geri?
Se licet immodicis mortalia pectora curis
Vexent, ut fructum quemlibet inde ferant:
Non tamen inueniunt, quod quæsiuere, nec ullum
Hinc operæ precium commodioris habent.
Omnes qui siquidem mortales carpimus auras,
Semper ad interitum turba parata sumus.
Cunq; manu assidue rapiamur mortis auaræ,
Mox alij subeunt, qui loca nostra petant.
Interea non mota suo stat pondere tellus,
Ceus locus hæc in quo fabula possit agi.
Non secus ac plenum populo spectante theatrum,
Alternæ celebrent quod sine fine uices.
Sol nunc Hesperias intrat, nunc exit ab undis,
Nunc reuehet celeres, nunc reuocabit equos.
Atq; ita continuo, quæ conspicit omnia, motu,
Mutat, & ut constans nil sinat esse, facit.

Tollitur

Tollitur bumentem nunc uenti flatus in austrum,
 Nunc idem Boreæ frigida regna petit.
 Nunc alias orbis partes operosus oberrat,
 Donec eò redeat, unde profectus erat.
 Flumina in Oceanum labentia cuncta feruntur,
 Nec tamen Oceanum fluctus, & unda grauant.
 Nam simul intrarunt mare flumina, cuncta remittit,
 Vnde queant cursus mox iterare suos.
 Dum requies rebus nunquam datur ulla, nec ullo
 Tempore consistat, quicquid in orbe uides.
 Nemo potest rerum certas cognoscere causas,
 Nemo potest rerum nomina uera loqui.
 Namq; oculos fugiunt se contemplantis, & aures,
 Atq; ita prætereunt dum remanere putas.
 Nostri etiam sensus omnes mutantur in horas,
 Nec quod uere horum iudicet ullus habet.
 Vertitur ipse etiam uentis agitabilis aër,
 Nec species ueras, nec simulacra refert.
 Quicquid ab antiquo rerum natura creauit,
 Hoc etiam series temporis huius habet.
 Cui similes alias producet serior ætas
 Effigies, adeo res modo nulla noua est.
 Nulla adeo noua sunt sub aperti lumine solis,
 Quæ tales possint non subiisse uices.
 Vlla dari ne potest res, de qua dicere possis,
 Hæc noua res aliquo tempore nulla fuit?
 Nulla potest, nam præterito fuit illa sub æuo,
 Et perijt, uelut est hæc peritura breui.
 Tempora nostra nihil prorsus meminere priorum,
 Vno namq; omnes interiere modo.

Y

Nos

Nos quoq; quæ stulte nostris miramur in annis,
 Quæq; agimus, nunquam sæcla futura scient:
 Ipse ego cui tribuit sacratum concilio nomen,
 Qui fero sublimi regia sceptrâ manu.
 Tota licet solus Iudaica regna gubernem.
 Et Solymas habitem possideamq; domos.
 Pectore in hoc toto, tota huc ratione ferebar,
 Hoc mea mens auide parturiebat opus.
 Ut rerum causas scrutarer, & omnia scirem,
 Quæ fieri celsa Phœbus ab arce uidet.
 Anxius ille ardor studij mortalia torquet
 Pectora, ob idq; animis indidit ipse Deus.
 Omnia scrutatus quæcunq; sub æthere fiunt,
 Inueni præter nomina uana nihil.
 Quæ tamen ut cum sint uanissima, scire uolentum
 Anxia perturbant pectora mille modis.
 Quod semel ad nihilum est ex omni parte redactum,
 Restitui nulla conditione potest.
 Talibus hic autem, quæ sunt obnoxia damnis,
 Comprendi numero qua ratione queant?
 Cognita cunq; mihi sapientia multa fuisset,
 Adieci à priscis multa reperta uiris.
 Nam studio sunt multa meo superaddita, quæ sint
 Auxilij rebus non habitura parum.
 Ut saperem toto ingenio studia ista sequebar,
 Elogium rerum quæ sapientis habent.
 Utq; ea consequerer magis, & perfecta tenerem,
 Stulticias etiam discere cura fuit.
 Sed dum conor & hoc, uideo, tormenta, labores,
 Indignumq; animi se cruciantis opus.

Nam

Nam quicumq; uolet sapientior esse uideri
 Omnibus, atq; ista nescit in arte modum.
 Multa ingrata feret, multa experietur amara,
 Plurima cogetur non toleranda pati.
 Qui uerò studijs noua sepe prioribus addit,
 Ipse sibi demta sine molestus erit.
 Nil nisi uana igitur spectans ludibria rerum,
 Ipse tibi cæpi talia uerba loqui:
 Obliterate iocis, risus age, non tibi decrit
 Copia, nec uitæ luxuriantis opes.
 Vere delicijs præsentibus, utere quicquid
 Læticia mentes exbilarare potest:
 Hæc ego dicebam, sed & hæc quoq; uana putauit,
 Et uidi stabilem non habitura locum.
 Infelix fatuum sequitur dementia risum,
 Vita fit immodicis omnis inepta iocis.
 Ergo ego constitui contemnere, quicquid ubiq;
 Dulce uoluptatum copia diues habet.
 Abstinuissè mero, conuiuia spernere, corpus
 Amplius haud ullis exbilarare modis.
 Atq; ita stulticiam, quia uita humana referta est,
 Discere, quæ reliquis rebus inesse solet.
 Siquid fortè animo uel in his occurrere posset,
 Quod sequar, & uanum non uideatur opus.
 Ista uoluptatum mihi dum genera omnia sumo,
 Hoc ut prætextu discere multa queam.
 Non perit illecebris, non curis languet ab istis,
 Non animus solitum deserit officium.
 Singula sed iusta perpendens facta bilance,
 Prudentis partes & sapientis agit.

Ergo nec aggressus uulgaria, condere cæpi,
 Quis nullæ possent ædibus esse pares.
 Plurima per nostros plantata esse uinea colles,
 Multa mihi in patrijs floruit uua iugis.
 Mille uoluptatum uiridaria plena parauit,
 Innumeris plenus floribus hortus erat.
 Arboribus quæ fructiferis conseruimus omnem,
 De genere hic arbor quolibet unus erat.
 Iussi etiam extractis manare canalibus undam,
 Ut uirides hortos irriget humor aquæ.
 Præsidia institui, famulos famulasq; coëni,
 Et quibus est uernis pluribus aucta domus.
 Armenta atq; gregum possedi plura minorum,
 Quam Solymas quisquam qui prior obtinuit.
 Quanta mihi fuerit fului preciosa metalli,
 Quanta mihi argenti copia, nemo roget.
 Innumerabilibus mea regia dotibus aucta est,
 Quales præcipuè regia sceptrâ decent.
 Præfectos plures statui, terrâq; mariq;
 Quis fuerant regni credita iura mei.
 Cantores etiam cantatricesq; coëgi,
 Esset ut in nostra Musica tota domo.
 Quasi eram multa formosas arte puellas,
 Nec uidit plures nec tulit ulla domus.
 Has siquidem nulla est feritas tam barbara, quæ
 Sit licet ingenti plena rigoris, amet.
 Hoc ego magna modo sum nactus nomina, meq;
 Clarior è ueterum sanguine nemo fuit.
 Omnibus his se uera ducem sapientia rebus
 Præbuit, et constans affuit ipsa mihi.

Ex his quicquid erat, quod pascere posset ocellos
 Hoc ipsi tanquam pabula læta dedi.
 Nullum læticiæ genus & non ulla refugii
 Gaudia, momento nostra futura breui.
 Quin se animus potius noster præsentibus explet
 Delicijs, quibus est maxima cura frui.
 Cunq; nimis multo studio quæsitã uiderem
 Plurima, quæsitis abstinuisse queam?
 Nam nihil inueni fructus ex omnibus istis,
 Quæue bona hinc credam commodiora dari.
 Oblectabilibus quàm pascere lumina spectris,
 Quàm renouare animi gaudia mille modis.
 Iamq; recensẽbamq; & mecum cuncta relegi
 Omnia, quæ nostræ constituere manus.
 In quæ uisus ego tantum insumsisse laboris,
 Ante ea quam prorsus perficerentur, eram.
 Omnia deprendi nihili res esse, nec ulla
 Semper in infracto parte manere gradu.
 Quæ tamen excrucient animum, curisq; molestis
 Sæpe suis fractum sedibus excutiant.
 Atq; ita re nulla stabilem consistere fructum,
 Donec in hoc fragilis corpore uita manet.
 Demum respiciens ad easdem rebus in ysdem,
 Quàm fuerim sapiens noscere cura fuit.
 Vidi quanta foret temulenti insania Bacchi,
 Quanta mala ebrietas perniciofa ferat.
 Stulticia reliquæ res non caruere, nec ullæ
 Erroris maculam non habuere sui.
 Nam quis homo est aliquid conari ut grandius ausit,
 Ut referat regis facta stupenda Dei?

Cum minimum nec possit in his æquare laborem,
 Quod dabit innumeros, & dabit omnipotens.
 Verum stulticia quantum sapientia distet.
 Hæc ratio est ista cognita lege mihi.
 Ut quantum tenebras differre à luce uiderem,
 Tantum illa hac esset posteriore loco.
 Nam sapiens in fronte oculos habet, omnia spectans.
 Omnia prudenti cum ratione uidet.
 Palpitat in tenebris stultus ceu lumine cassus,
 Et nihil & nulla cum ratione uidet.
 Sed tamen, hoc certum est, idem manet exitus omnia
 Interea & uanis omnia uana cadunt.
 Ergo ego si mecum: si non sim liber ab istis,
 Quæ stultos ueluti somnia uana, mouent.
 Quorsum conabar fieri sapientior æquo?
 Cur alijs in me plus rationis erat?
 Ergo iterum uidi, quàm nec sapientia uanis,
 Et stultis careat finibus ipsa suis.
 Pluribus haud etenim sapiens memorabitur annis,
 Quàm stultus, quoniam uixit uterq; breui.
 Sicut enim quod præteritis effloruit annis,
 Nocte graui pressum, nunc sine fine iacet:
 Sic etiam quod nunc præsentis floret in æuo,
 Flumine Lethæo sæcla futura prement.
 Idem finis erit stulti & sapientis, & uno
 Parca ferox fato coget utrunq; mori.
 Cur as ergo hominum tam detestabar ineptas,
 Quorum esset miseris perdita uita modis.
 Cum nihil aut fructus, aut floris ubiq; uiderem,
 Sed magis innumeris omnia plena malis.

Omnia fidereo quæ lustrat lumine Phœbus,
 Plus nimio uani quàm bonitatis habent.
 Et nihil hæc præstant, quàm quòd noctesq; diesq;
 Excrucient animos, supplicioq; premunt.
 Odi etiam magno quantumuis parta labore,
 Atq; meum toto quicquid in orbe fuit.
 Cuncta quod hæredi sunt hæc tradenda futuro,
 Qui mihi successor constituendus erit.
 Quis nouit sapiens, stultus ne sit ille futurus,
 Qui mea qualis erit cunq; relictæ feret.
 Cuncta furet certe tanto congesta labore,
 Per uitæ spacium tempora longa meæ.
 Hæc quoq; dum meditor, quæ possit caussa uideri
 Vanior est uana uisa fuisse mihi.
 Ergo animo curas euellere protinus omnes
 Constitui, quibus hæc anxia uita fuit.
 Hoc ego cum facerem, sapientior esse uidebar,
 Inter quos solis lumina cunq; uident.
 Namq; tibi ut fuerit sapientia cognita, palmam
 Eximia rerum cognitione feras.
 Instituas omnem sine luxu degere uitam,
 Tecum auferre tamen nil potes inde tuum.
 Cuncta tamen quæcunq; tenes possessa relinques
 Illi, cui curæ res tua nulla fuit.
 Hoc quoq; cur hominẽ non torqueat? hoc quoq; uanũ
 Cum sit, habet merito nomina uana, malum.
 Quæ namq; his curis obnoxius, anxia torquens
 Pectora, quæ sua sint, accipere inde potest.
 Vita hominis misera, et multorum plena malorum,
 Omnia conando tædia multa subit.

Infelix animus tacita nec nocte quiescit,
 Hanc quoq; rem uanam dicere iure potes.
 Nil homini melius quam si oblectetur in istis,
 Quæ natura manu liberiore dedit.
 Nempe cibo utmoq; uolens indulgeat, & se
 His opibus recreet, quas Deus ipse dedit.
 His etenim, cum sint diuinæ munera dextræ,
 Vti, tristitia non prohibente, decet.
 Nam quis splendidior ne sumtibus extitit ullis?
 Cui magis hæc, inquam, dextra benigna fuit?
 Certè homini quem dexter amat Deus, his dabit uis
 Rebus, & ut sapiens talia dona probet.
 At coaceruandi studium dimittet iniquo,
 Ut precium lucri congerat omne sui.
 Atq; ea, quæ demum congesserit, omnia tradet
 Illi, cui Deus hæc usus esse uolet.
 Multa igitur cum sint in rebus mania cunctis,
 Dic age quid uano hoc uanius esse potest?
 Omnia mutantur uicibus nascentia certis,
 Nec quicquam stabile est, quod queat esse diu.
 Qui nunc nascuntur, morientur tempore certo,
 Quæ plantata uides, auferet hora sequens.
 Olim planta fuit, quæ nunc succiditur arbor,
 Quæ nunc destruimus, structa fuere prius.
 Nunc stetu nimio deducimus anxia uitæ
 Tempora, nunc risu soluimur immodico.
 Nunc aliquo atterimus lugentia pectora casu,
 Iam non læticiæ nos modus ullus habet.
 Diruimus ueteres & ab yisdem sæpe ruinis
 Venit cura nouas ædificare domos.

Interdum placuit cupidis amplexibus uti,
 Oscula nonnunquam displicuisse solent.
 Querimus interdum, quod perdere demde queamus,
 Nunc positas nuper dilapidamus opes.
 Quæ modo consumimus, iam nunc discerpimus, & sunt
 Garrula nunc nobis guttura, muta modo.
 Sæpe aliquos raro affectu constanter amamus,
 Sæpe odio insequimur, qui modo gratus erat.
 Sæpe inimicitias agimus, quas ponere tandem
 Collibitum est, & pax gratior inde uenit.
 Quem tandem ex rebus tam se pugnantibus inter
 Mortalis fructum sumere quæso potest?
 Hæc Deus humanæ immisit ludibria menti,
 Ut meritas habeant peccora nostra cruces.
 Omnia quæ Dominus fecit, pulcherrima fecit,
 Et bona quæq; suo tempore quæq; loco.
 Totius ille idem fecit latera ardua mundi,
 Humanisq; oculis conspicienda dedit.
 Scilicet ut rerum miracula tanta uidentes,
 Grande creatoris confiterentur opus.
 Quamquam tantarum caussas & condita rerum,
 Nemo unquam potuit noscere, nemo potest.
 Hic quoq; deprendi, nihil esse sub omnibus illis,
 Quod iuuet, anxificum præter habere nihil:
 Quam genio indulgere, animiq; remittere curas,
 Donec nostra calens corpora sanguis alat.
 Hoc cui contigerit donis præsentibus uti,
 Placati munus credat adesse Dei.
 Tale etenim certe fiet quodcunq; futurum est,
 Quale ipsum Dominus, qui facit, esse uolet.

Nec quicquam adijciat quisquam nec tollet ab illo,
 Quod facit ut sese nos uereamur, opus.
 Nil sub sole nouum, quod enim fuit ante, futurum
 Sic fuit, atq; ipsum sæcla futura ferent.
 Assidue siquidem reuocat quæcunq; fuerunt,
 Sequitur hinc, ceu celeri proripuerit gradu.
 Et uelut in toto non sit satis orbe malorum,
 Ex uarijs rerum disparibusq; modis,
 Vidi iusticiæ loca designata ferendæ,
 In quibus impietas ipsa tyrannis erat.
 Simplicis in cathedram successerat impius æqui,
 Et regni extulerat sceptrâ cruenta sui.
 Hæc ego miratus, tacito mihi murmure dixi,
 Vtraq; constabit iudice causa Deo.
 Iustus enim sub eo stabit, et cadet impius, illo
 Iudice, qui iustum iudicat, atq; facit.
 Omnia namq; breui sunt discernenda per ipsum,
 Quæ uel agit uel nunc cogitat omnis homo.
 Cum nihil his aliud rebus causæ esse uiderem,
 Ista fere mecum quæ meditabar erant.
 Has Deus immittit pestes mortalibus agris,
 Talibus ut monstris corda superba domet.
 Ut cum se uideant brutorum uiuere uitam,
 A pecorum uita non procul esse sciant.
 Nam nec habent humana aliud ludibria, quàm quod
 Brutorum faciat sensibus esse pares.
 Et mors est eadem brutiq; hominisq; nec ulla
 Illius est huius conditione prior.
 Nec potis est animam potiore dicere quisquam
 Esse hominis, quàm qua uiuere bruta uides.

Nec præstant homines quicquam ullo nomine brutis,
 Quod tam sunt uani, hi quam nulli illa ualent.
 Siue hominem spectes, sed quicquid ubiq; creatum est,
 Idem quo tendant & locus unus erit.
 Cuncta suos repetent ortus matremq; requirent,
 Et quæcunq; dedit, cuncta uorabit humus.
 Et quis scire potest, quid sit post fata futurum?
 Sit ne anima ad superas nostra abitura domos?
 An potius moritura ægro cum corpore, sicut
 Vtroq; intereunt omnia bruta modo.
 Omnia quæ postquam cognoui uana, putabam
 Omnia præclarum consuluisse boni.
 Pellere tristitiam, sine sollicitudine uitam
 Degere, nec partis abstinuisse manum.
 Munera enim diuim data sunt mortalibus ægris
 Hæc bona, ut oblectent his sua corda datis.
 Cætera sunt aliena homini quæ cuncta relinquet,
 Et nihil ex illis post sua fata feret.
 Quantumuis nimis sint anxia pectora curis,
 Nil prodest, nihil hinc utilitatis erit.
 Vltima quis dicet, quid sit post fata futurum?
 Ergo & stulticiæ res habet ista satis.
 Hinc aliud uertens animum, mortalia uidi
 Pectora diuersis exagitata malis.
 Innumeros uidi flentes, quos scilicet hostis
 Impius iniustis cladibus afficeret.
 Nec quisquam miseris aderat solatia præbens,
 Qui placidam duro tempore ferret opem.
 Illa ego conspiciens felices esse putabam,
 Qui nuper uisum deseruere diem.

Sed

Sed tamen his magis felices, nimiumque beatos,
 Quos nullo nasci tempore contigerit.
 Hi siquidem nihil istorum uidere malorum,
 In quibus hæc omnis uita sepulta iacet.
 Longo me docuit facta experientia ab usu,
 In nostris sanis mentibus esse nihil.
 Huc studia, huc mores hominum potiora referri,
 Vicino ut possit quisque nocere suo.
 Ut quas quisque queat sibi consuluisse per artes,
 Alter in alterius damna paratus eat.
 Quæ quid habent aliud, quam curas atque labores,
 Et miseris animo se laniante cruces?
 Hos alij toto uitantes pectore mores,
 In uitia his etiam deteriora ruunt.
 Segnia continuo ducentes ocia luxu,
 Exiguo absunt tempore quicquid habent.
 Donec egestosa iam paupertate coacti,
 Ipsi se miseros et sua membra uorent.
 Tu potius duro sapiens insiste labori,
 Quodque facis, fatuus non remoretur opus.
 Quod si forte manum tibi non implebit utranque
 Copia, tu lætus quantulacunque tene.
 Præstat enim minimo gaudentem uiuere lucro,
 Quam luxu miseros præcipitare dies.
 Hinc aliud uertens oculos, uariissima uidi
 Plurima, queis poterat uanius esse nihil.
 Sunt qui cuncta hominum fugiunt consortia, tanquam
 Ad se pertineant commoda nostra nihil.
 Qui neque coniugij, carissima pignora fructus,
 Nec sociæ quicquam conditionis habent.

Et tamen haud aliter duros obiere labores
 Quàm si multa hominum millia alenda forent :
 Quorum nulla sitim sedauerit unda nec Hermi,
 Nec fluuio fului diues arena Tagi.
 Ni nunquam ad sese redeant, ut dicere possint :
 Cui miseri tantas accumulamus opes ?
 Quos propter genium fraudamus & ista subimus,
 Quæ parit assiduus tædia multa labor ?
 Cui bona contrahimus tot tantaq; nec tamen uti
 Possumus aut ullo nos recreare modo ?
 Horum si qua alia est, hæc est insignior omni
 Stulticia, atq; aliquem non habet ista modum.
 Hoc animum torquet noctesq; diesq;, nec ullo
 Tormentum requiem tempore habere sinit.
 Quare commodior uisa est mihi uita duorum,
 Quos una æquali iungit amore fides.
 Nam sociata fides ingentia comoda præstat,
 Et mala quæ ferimus plurima sæpe leuat.
 Nam si de socijs alter cadat, erigit illum
 Alter, & abiectum non sinit esse diu :
 Et forsitan periturus erat, nisi subleuet ipsum,
 Et ferat optatam fidus amicus opem.
 Siduo conueniant in eodem corpora lecto,
 Calfacit amborum mutuus ossa calor.
 Solus, & in uacuo recubant sine compare lecto,
 Frigida uix aliquo membra calore rigat.
 Raro unus potuit uires uicisse duorum,
 Et grauiora triplex robora funis habet.
 Egregie iuuenis cordatus, & indole præstans,
 Rege sene & stupido est nobilitate prior.

Qui

Qui iacuit tetro quandoq; in carcere uinctus,
 Parta suis meritis regia sceptrata tulit.
 Sæpe etiam regum de sanguine natus, ad ima
 Corruit, & propria dilapidauit opes.
 Illius ambit amicitiam sibi quisq; profecto,
 Quem patris effœti sceptrata ferenda manent.
 Nec minus ante senem multa pietate colebant,
 Dum iuuenis regno præficiendus erat.
 Sicut & ante fuit multis grauis ista tyrannis,
 Sic etiam iuuenis durior huius erit.
 Hæc quoq; res alias inter uanissima uisa est,
 Ambitus hic animo tædia multa mouet.
 Sacra saluti ferri subiturus limina templi,
 Ne tuus incipiat pes titubare caue.
 Et dociles adhibe dictis præsentibus aures,
 Gratius est ipsi uictima nulla Deo.
 Grata Deo non sunt pingues holocausta per aras,
 Nec sacra quæ stulti persoluere manus.
 Nescit enim mala quanta patret mens impia stulti,
 Dum mala tantum ipso nomine multa facit.
 Cunq; Deum timida uenerabere uoce precatus,
 Hunc te audire, tibi hunc semper adesse putat.
 Hic ne diuinis multis oneraueris aures
 Vocibus, immodicas non amat ille preces.
 Nam qui nulla suis precibus moderamina ponunt,
 Aut raro aut nunquam quod petiere ferunt.
 Ante Deum quis enim cupiat disertus haberi,
 Aut nimia inflato gutture uerba loqui?
 Ipse etenim cœli folio sublimis ab alto
 Omnia cœlesti lumine nostra uidet.

Vix uidet, sic quæ gerimus Deus omnia nouit,
 Qua ratione huic garrulus esse uoles?
 Sicut enim nimia gignunt insomnia cura,
 Sic adimunt precibus plurima uerba fidem.
 Nitamen orando quicquid promiseris ipsum
 Absq; mora studeas persoluisse uide.
 Ne tanquam insipiens promittere multa paratus,
 Hac ipsa offendas conditione Deum.
 Praestat enim nouisse nihil, quàm reddere nunquam
 Aut nihil ergo uouere, uel facienda uouere.
 Ergo caue, ne lingua loquax te crimine tanto
 Obruat, irritent ut tua uerba Deum.
 Neue putes ipsum res negligere angelon istas,
 Qui te qui reliquos, qui tua cuncta uidet.
 Quem sibi peccati uerum mens conscia testem,
 Non secus, ac ipsum conspicit ante Deum.
 Nam tibi promissis nimio, nimiumq; loquaci,
 Polliciti ratio uix satis ulla fuit.
 Quod tamen tam leue forte putas & inutile factum,
 Offendit mira conditione Deum.
 Ergo preces non ille tuas exaudiet unquam,
 Certus in ingratum uertere quicquid ages.
 Sicut multa uagas ubi turbant somnia noctes,
 Multa quoq; ex illis uana uenire solent:
 Sic etiam in multis uerborum ambagibus error
 Plurimus, & multis plurima uana modis.
 Quare age tu reuerere Deum, uerumq; timorem
 Illius in tacito pectore semper habe.
 Pauperis oppressi cladem si uideris usquam,
 Si sua iusticiae iura negata cadunt.

Ne sic obstupeas, ne sic mireris, ut ipsum
 Talia facta Deum posse latere putes.
 Nam malus ille suum quoque habet qui talia curet,
 Et super hos regnat maior utroque manus.
 Rex etenim toti terræ qui præsidet unus,
 Omnia constituet legibus ista suis.
 His faciet deserta colli regionis et agros,
 Vnde bonis largæ suppeditetur opes.
 Summum crede mihi terreno hoc munus in orbe est,
 Qui tibi non uanas fundat ageris opes.
 Qui fructu queat assiduo satis esse colenti,
 Et ferat alternus munera iusta labor.
 Talis ager cui contigerit, num iure creatum
 Dixeris, et certe rex erit ille mihi.
 Magnarum quem uexat opum uesana cupiditas,
 Nunquam erit, aggestis ut satur esse queat.
 Nec fructum ex illis feret unquam diues auarus,
 Quid precor hoc etiam uanius esse potest?
 Diuitiæ plures ubi sunt, ibi plurima turba est,
 Omnia quæ malto parta labore uorat.
 Nam quid habent aliud fructus, nisi diues ut illas
 Absumi uideat nocte dieque miser?
 Grata quies post exhaustum solet esse laborem
 Seu modica est alicui, seu bona cæna domi.
 Nulla graues capiunt opulenti somnia cura,
 Dormire hunc etiam non patiuntur opes.
 Est genus hoc etiam satis exitiale malorum,
 Et quo uix aliud tristius esse queat.
 Diuitiæ nam sæpe uiri, qui condidit illas,
 Seruatæ in proprium damna tulere caput.

Dilapsæ dominos misere afflixere, quod hæres
 Illi succedens auferat inde nihil.
 Sicut enim progressa suæ sunt matris ab aluo,
 Sic ortus repetent corpora nuda suos.
 Et nihil horum alicui secum hinc auferre licebit,
 Plurima quæ propter sæpe molesta tulit.
 Hoc quoq; triste malū, genus hoc miserabile uitæ est,
 Qua ueniunt omnes hæc repetenda uia est.
 Quid prodest igitur uarijs affligere curis,
 Atq; animum nulla posse quiete frui.
 ærumnosi homines cunctos uixere per annos,
 Semper & ipsorum sordida uita fuit.
 Rectius ergo bonis uitæ partib; fruemur,
 Quæ tanto peperit nostra labore manus.
 Hæc inter miseræ non pauca incommoda uitæ,
 Quæ grauibus curis pectora nostra premunt.
 Præcipuè cum uita breuis minatur in horas,
 Et quæ ferre potest commoda sola ferat.
 Si cui diuitias dederit Deus, addat eidem
 Vt magnifico pectore posse datis.
 Hoc ingens donum esse Dei quis nesciat? atq; hoc
 Munere censenda est dextra benigna Dei.
 Quisquis enim talis fuerit, non ille bonorum,
 Quæ Deus obtulerit, non memor esse potest.
 Nec mala turbabunt hunc huius plurima uitæ,
 Quod Deus hunc lætum pectus habere iubet.
 Cuiq; uiderentur genera infinita malorum,
 Hoc quoq; de multis, quod meditabar, erat.
 Vidi diuitijs saturos, quibus ipsa benignas
 Copia de cornu deuote fugit opes :

Z

Quo

Quorum magna domos impleuit gloria, & illis
 Iam nihil hæc ultra, quod peteretur, erat.
 Sed Deus his animum, quo possent talibus uti
 Non dedit, hi partis abstinere manum.
 Cuncta relinquentes hæredibus ista futuris,
 Forsan & ignota dilapidanda manu.
 Hæc res uana quidem, sed nulla frequentior usquam,
 Et quæ plus hominum mentibus insideat.
 Si quis forte domi natorum pignora centum,
 Et simul innumeras accumulârit opes,
 Sit super, & plures uitam producat in annos,
 Defraudet genium qualibet arte suum.
 Inde sepultura careat neglectus honesta,
 Qualia diuitibus multa uenire solent.
 Hoc magis est felix, fracta qui matris ab aluo,
 Editus est uisum mortuus ante diem.
 Hic etenim quanquam in superas non uenerit aurum,
 Nec uaga Luciferi uiderit hora Dei:
 Liber ab ærumnis tamen extitit ille, cruces quas
 Perpetuas animi diues auarus habet.
 Quid prodest si quis uiuat bis mille per annos,
 Qui uolet à proprijs abstinuisse bonis?
 Nonne suum finem tam longa morabitur ætas?
 Cunctorum & finis qui fuit huius erit?
 Non alios homini fructus peperere labores,
 Quàm nisi ut ex animo uiuere possit, edat.
 Quod quanquã facile est, animo tamẽ omnia desunt,
 Expleri cuius dira cupido nequit.
 Num bona præstabunt sapienti plura labores,
 Quàm fatuo? et quis in hoc est ne hic, an ille prior?

Sola suos *Mopi* confert industria uictus,
Vnde aliorum hominum uiuere more queat.
Ergo oculos melius præfenti est pascere fructu,
Quàm uarijs animum motibus esse uagum.
Munere concessis præsentibus utere diuùm,
Omnia donanti mitte futura Deo.
Is larga quæcunq; dedit tibi munera dextra,
Non dedit ut parcas, ut fruerere dedit.
Quærere plura animo se non capiente molesta est
Crux nimis, & finem non habet ista fames.
Cur quod nondum olim fuerat, iam nomine notum
Ante Deum, prius & quàm pareretur, erat?
Quodq; idem ille, uelit nolit, post tempora multa
Bisset in humana carne futurus homo.
Nec possit nisi cum Domino contendere frustra,
Cur se non alium fecerit, aut alium.
Qui uolet ergo Deo multis contendere uerbis,
Vanus hic est, solidæ nil rationis habens.
Quæ Deus humanæ, seu sint bona, seu mala, uitæ
Immittit, placido pectore ferre decet.
Non homo nouit enim quid inutile, quidue petendum,
Donec in hoc tristi uiuitur exilio.
Qualis enim uana est umbræ fugientis imago,
Talis uita hominum præterit, errat, abit.
Dicere quis poterit, quid nam sit in orbe futurum,
Quæ bona quòdue malum quælibet hora ferat.
Sunt optanda magis puræ bona nomina famæ,
Nobilis unguenti quàm preciosus odor.
Et melior suprema dies in limine mortis,
Quàm quæ natali sidere prima fuit.

Et plus te socium lugentibus esse decebat,
 Quàm conuiuantes inter habere locum.
 Discis enim finem quem sis habiturus ab illis,
 Et quæ te maneant facta futura uides.
 Tristitia est risu melior, quia tristitia uultus
 Signa sui memorem reddere posse ferunt.
 Tristiciam sapiens meditatatur, gaudia stultus
 Omni consuevit tempore uana sequi.
 Rectius à sapiente uiro obiurgabere, quàm si
 Blandimenta uiri desipientis ames.
 Nam qualem stipulæ sonitum fecere crepantes,
 Quas flamma in medio crispat auara fco:
 Tales sunt fatui risus, sed & hoc quoq; uanum est,
 Quod stultum sapiens admonuisse tulit.
 Nam si forte malos obiurget & increpet uliro,
 Quod nimis imponunt pondera magna bonis.
 Oderunt mox uerba uiri, quem perdere tentant,
 Affliguntq; malis, insidiasq; struunt.
 Ergo magis finem rerum spectare licebit,
 Quàm quæ principij causa fuisse queat.
 Vir bonus est, animo qui sustinet omnia magno,
 Vir malus est, alios qui sine fronte notat.
 Nunquam degenerem cito commouearis ad iram,
 Stultum namq; frequens arguit ira uirum.
 Ne reputes tecum, cur nam meliora fuerunt,
 Quàm sint hi nostri, tempora prisca dies.
 Non etenim sapiens unquam tam friuola curat,
 In quibus est operæ, quod meditare nihil.
 Nam certum est tam prisca suos habuisse labores,
 Quàm clades habeant tempora nostra suos.

Diuitijs coniuncta bona est sapientia, nam plus
 In uitæ officijs utilitatis habet.
 Nam bona multa homini præstat sapientia, multum
 Momenti quoq; habent, si modereris, opes.
 Verum hoc diuitijs sapientia præstat Et anteit,
 Quod sibi deuinctos uiuere sola facit.
 Contemplare Deus quæcunq; creauit, ab ipso
 Recta quis instituet, facta supina Deo?
 Qui sapis ergo, bonis præsentibus utere lætus,
 Aduersas animo ser patiente uices.
 Nam Deus esse uices uoluit, quibus omnia uerso
 Per tam dissimilem uolueret orbe rotam.
 Ut ratio nihil esse manens humana uideret,
 Cui tuto quisquam fidere posset homo.
 Plurima cognoui, sed Et inter plurima uidi
 Iusticiam iusto sæpe nocere suam.
 Hoc quoq; prospexi, quod qui uir mutilis esset,
 Ex ipsa felix impietate foret.
 Ne sapias igitur nimium, nec iustior æquo
 Esse uelis, ne quid tu quoq; triste feras.
 Ne tamen accedas stolidis, nec ad impia flectas,
 Nam male qui faciunt ista, perire solent.
 Ut tamen cuites hæc tanta pericula, certa est,
 Et qua non falli conditione queas:
 Crede Deo: quicumq; Deum reueretur, istas
 Mortiferas pestes perpetuo effugiet.
 Cultorem sua sæpe iuuat sapientia, plus quam
 Auxilio primi quinque bis esse queant.
 Nemo est tam sapiens, tam iustus nemo erit unquam,
 Quem sine peccato uiuere posse putes.

Quare ne uacuum cito delatoribus aurem
 Præbueris, res hæc perniciofa tibi eſt.
 De te ne cogare dolos audire tuorum,
 Verbaq; in aure tua uix habitura fidem.
 Scis & in abſentes quoties ſis ipſe locutus
 Verba apud aſtantes non repetenda tibi.
 Omnibus his tentata meum ſapientia pectus
 Erudijt, uolui diſcere plura tamen.
 Iam ſupra humanos conantem aſcendere ſenſus,
 Omnia credentem noſcere deſeruit.
 Non capit humanæ uecors ignauia mentis,
 Nullius ingenij uis aperire poteſt.
 Quo ſit conſilio Deus uſus in omnibus iſtis,
 Condita perpetua quæ ſtabiliuit ope.
 Inde operæ precium uiſum eſt mihi diſcere quicquid,
 Certa aliqua ſciri ſub ratio poteſt.
 Impietas quæ ſtulticiæ comes addita, quod ſit
 Impietatis opus diſcere cura fuit.
 Dum meditor, uideo mulier quod acerbior ipſa
 Morte ſit, atq; omni durior exitio.
 Quæ uenatorum ſimilis, ſed pluribus una
 Tendens occultis retia compedibus.
 Illius incauti laqueis captantur amantes,
 Illius ignauos umcula dura ligant.
 Retia corde gerit, manibus ſua umcula neſcit,
 Ingenio, forma, blandicijsq; nocens.
 Dilectum ſibi peſte Deus ſeruabit ab illa,
 Iſtos peccator concidet in laqueos.
 Ecce, ait, hoc quoq; me docuit ſapientia rebus,
 Ad res collatis, non niſi uera ſequi.

Iudice contuleram muliebria nomina fama,
 Collatis eadem est causa peracta uiris.
 Vnus mille uirum uix qui tolerabilis esset,
 Mille puellarum nulla reperta bona est.
 Hoc tamen inueni, quod rectum fecerit ipsum,
 Quem genitor terra de genitrice tulit.
 In præceptis tamen hunc ipsum retroque relapsum,
 Naturæ partes non tenuisse suæ.
 Sed cum posteritate sua reperisse malorum,
 Innumerabilibus fanda nefanda modis.
 Nam studia in diuersa abeunt, multasque per artes
 Confundunt sortis munera quisque suæ.
 Tam sapiens quis erit, res ut dijudicet istas?
 Nemo sat has causas explicuisse potest.
 Docti magna uiri commendat gratia uultum,
 Et fugat atrocis nubila tristitiæ.
 Hoc decet, hoc opus est sapientis nomine dignum,
 Regis ut obseruet nomina, iussa fidem.
 Inde Deo si teste aliquid iurauerit unquam,
 Exhibitur sancta relligione ferat.
 Tu uecors ne perge malis insistere, tanquam
 A facie possis illius aufugere.
 Nam cui confidas alij? quæcunq; placebunt.
 Ipsi, perficiet cuncta potente manu.
 Rex aliquid quocunq; loco mandarit, ibidem
 Esse potestatem qua tenere puta.
 Nec quisquam audeat aduersus consistere regi,
 Quæue ea sint regis quærere iussa sui:
 Nam qui mandato patienter obedit, ab omni
 Liber erit tetri colluione mali.

Temporis hora quidem pauld post illa futura est,
 Corpora qua pœnæ noxia subijciat.
 Nam Deus hoc statuit tempus, quo iudicet omnes,
 Quo sua pro meritis præmia quisq; ferat.
 Nec præscire datur, cui quid contingere possit,
 Quid uentura boni, quid ferat hora mali.
 Et si scire queat, quid sciri conuenit istuc?
 Nemo animum potis est continuisse suum.
 Nec uires poterunt ullæ prodesse potentis,
 Proxima cum diræ tempora mortis erunt.
 Nec spes est se posse ista subducere pugna,
 Quæ morti & nobis est obeunda semel.
 Nec malus impietate sua seruatus abibit,
 Sed mala supplicio conueniente luet.
 Talibus insistens studijs ego plurima uidi,
 Quæ mala sub magni lumine solis erant.
 Alter ut imperio nixus premat alterius res,
 Hic ut cogatur iussa superba pati.
 Pulcra mali placidæ degebant ocia uitæ,
 Cladibus assiduis tempora fracta boni.
 Sacrilegos uidi post impia facta sepultos,
 Principe qui uiui prima tulere loco.
 Horum nemo fuit memor amplius, hoc quoq; stultum,
 Hæc quoq; res uani plena furoris erat.
 Sed quia non subito pœna afficiuntur iniqui,
 Innumeri uiuunt absq; timore mali,
 Mille aliquis peccat uicibus, centenaq; patrat
 Crimina, nec quicquam sustinet inde mali.
 Quanquam humana tamen differt patientia rebos,
 Fabulaq; hæc multis blanda uidetur agi.

Hos solos scio felices tamen esse futuros,
 Qui metuunt uera simplicitate Deum.
 Quantumuis felix appareat impius, ipso
 Hoc miser est, uera quod bonitate caret.
 Insuper & multos uiuat longæuus in annos,
 Et numeret uitæ tempora multa suæ.
 Tam subitò tamen ipsius quoq; uita peribit,
 Quàm leuis in nullo quæ manet umbra loco.
 Vidi iterum quo non aliud sit inanius usquam,
 Idq; frequens hominum rebus adesse malum.
 Debita peruersis iustos mala ferre uidemus,
 Quæ iustos decuit commoda ferre malos.
 Tanquam iustus agat male, sint bona facta malorum,
 Res est stulticiæ plena, molesta, grauis.
 Optima uisa igitur, quæ sit lætissima, uita est,
 Vita suis nunquam non fruitura bonis.
 Qui sapiens igitur, genio indulgebis, & hic est
 Optima qui solus commoda fructus habet.
 Hinc magis ut saperem noctesq; diesq; studebam,
 Quàm sit & hæc uarijs obruta uita malis.
 Et didici, quia nemo potest rationibus ullis
 Nosse creatoris facta stupenda Dei:
 Et quanto super his cura maiore labore,
 Tanto plus animo deficiente premi.
 Imò ea si sapiens studeat nouisse, laborem
 Perdet, & hoc etiam nomine stultus erit.
 His animo contemplatus, constanter inhærens,
 Diuina agnoui cuncta ea facta manu.
 Quicquid agat sapiens, iustus, malus, impius, ipsum
 Cuncta potestati supposuisse suæ.

Nemo etenim nouit num sit uel dignus amari,
 Aut odio: quis enim talia scire potest?
 Omnia ad interitum tendunt mortalia cundem,
 Et lex è cunctis excipit ista nihil.
 Non magis euadet iustus, quàm qui impius est uir,
 Non insons fontem sorte præire potest.
 Non sacra placandas faciens libamina ad aras
 Contemnite Deum tutior esse potest.
 Tam facere assuetus periuria multa peribit,
 Quàm qui sic metuit displicuisse Deo.
 Omnibus è rebus, quas de super aspicit æther,
 Hæc res exemplo deteriore caret.
 Cuncta quod occasum repetunt discrimine nullo,
 Quod quæ peragenda est omnibus, una uia est.
 Nam quia proueniunt eadem omnibus omnia, sancti
 Quod genus humanum possit habere, nihil.
 Sic mala quæ faciunt semper peioribus augent,
 Donec ad infernas mors uocet atra domos.
 Ut canis æthereas qui nondum deserit auras,
 Quam leo, plus aliquid, lumine cassus, habet.
 Sic homo uiuus adhuc illi, qui nuper ad undas,
 Transierit Stygias, antefèrendus erit.
 Hoc etenim præstant uiuentes lumine castis,
 Quod restare sibi fata futura sciunt.
 Hoc etenim quia uiuenti sperare relictum est,
 Per mala spes animos ad meliora leuat.
 Illorum nihil extincti nouere, nec ultra
 De uiuis aliquod quod meditentur habent.
 Sed nec amicitias ultra nouere, nec hostes,
 Inuidiæ quæ nihil, perfidiæ quæ nihil.

Quid dubitas igitur? nunc t tua dulcia lætus
 Vina bibe, & lætus uescere pane tuo.
 Esse etenim debes iamdudum, certior, ipsum
 Quod non displiceant quæ facis, ante Deum.
 Assiduo niteat uestis tua splendida cultu,
 Imbuat ornatum nardus odora caput.
 Coniugij dulces cara cum coniuge fructus
 Carpe, & legitimi perfer amoris onus.
 Quæ tibi coniunxit sese iuuenilibus annis,
 In seros maneat fac tua sola dies.
 Hæc etenim propriè tua sunt, hæc illa laboris
 Præmia, qui requiem non sinit esse tibi.
 Quæ facienda uides, & quæ facienda putabis,
 Ut recte facias, strenuus esse uelis:
 Horum namq; operum, quorum plenissima uita est,
 (Si modo quod plenum est plenius esse potest)
 Manibus in medijs quo tam properanter anhelas,
 Nec lex, nec ratio, nec locus ullus erit.
 Mox didici non esse agilem, qui currere possit,
 Quod neq; sint fortes, qui fera bella gerunt:
 Quodq; nec ipsa sibi pariat sapientia uictum,
 Sed neq; uir magnas ingeniosus opes:
 Quod non artificij sua per se gratia uenit,
 Omnia sed casu temporis ista dari.
 Nemo suæ melius cognouit tempora mortis,
 Quàm pisces hamum, quàm graue uimen aues.
 Sicut aues uisco, pisces capiuntur ab hamo,
 Sic homo non cautus retia mortis adit.
 Sed tamen hic quædam mihi adhuc sapientia uisa est
 Ipsaq; me certe iudice, magna fuit.

Vrbs

Vrbs fuit exigua murorum cincta corona,
 De cuius pauci ciuibus intus arant.
 Venit & obsessam cinxit rex fortibus armis,
 Præcludens positis turribus omne latas:
 Vnus erat sapiens tam parua pauper in urbe,
 Seruator patriæ uir fuit ille suæ.
 Consilijs siquidem repulit sapientibus hostem,
 Quem ciues armis non potuere suis.
 Et fuit ignotus post hic ut & ante periculum,
 Nulla quidem ratio pauperis esse solet.
 Tunc ego cognoui, quoniam sapientia præstat
 Viribus, & ualeant arma sine arte nihil.
 Et contempta tamen sapientia pauperis huius,
 Credita tam longo tempore nulla fuit.
 Verba uiri quem sublimem sapientia tollit,
 Quanquam sedato pectore pauca sonet.
 Plus tamen efficient, & plus rationis habebunt,
 Quàm fera quæ stulti principis ora tonant.
 Instrumenta feri uincit sapientia belli,
 Arma, globos, clypeos, spicula, pila, faces.
 Interea quicumq; aliquo delinquit in uno,
 Exiguo magnum tempore perdet opus.
 Sicut in unguentum muscæ cum fortè cadentes
 Intereunt, fragrans languet & exit odor:
 Sic sapienti adimunt permagnum sæpe decorem
 Paruula stulticiæ signa notata leuis.
 Sic graue consilium sapientis sæpe malignus
 Dissipat, & fatuo pectore multa nocet.
 Cor gerit in dextra sapiens animumq; uirilem,
 Illius ut possit cum uolet esse potens.

Cor gerit in læua fatuus, quia libera nunquam,
 Nec compos ratio est illius ipsa sui.
 Semper enim comitatur iners ignauia stultum,
 Siue abiturus eat, seu rediturus eat.
 Et tanquam ipse alijs sapiat plus, desipere omnes,
 Et stultos numeris omnibus esse putat.
 Siquis te aduersum consurgat fortior, & te
 Deprimat, & uoti iam sibi compos erit.
 Ne te commoueas, nec debes uelle priorem,
 Tam facili caussa, deseruisse locum.
 Et cessisse loco sæpe & simulasse tacendo,
 Pluribus occlusit limina certa malis.
 Grande frequensq; malū princeps ignarus & excors
 Qui loca non æquo diuidit æqua gradu.
 Quos nunc extollit deiectos esse decebat,
 Despicitur sapiens, præmia stultus habet.
 Vidi etenim seruos celsis residere caballis,
 Ac si hic non Dominis debitus esset honor.
 Vidi etiam Dominos pedites incedere tanquam
 Hic minime seruis debitus esset honor.
 Qui foueam fodit, is metuat ne forsan in illam
 Incidat, & damnum quod parat ipse ferat.
 Sepem deiiciens, caueat ne mordicus ipsum
 Dente uenenato uipera corripiat.
 Destituent uires prægrandia saxa mouentem,
 Ligna secans raro tempore sanus abit.
 Obtusum nimia si sit rubigine ferrum,
 Sic ut nec duro rumpere cote queas.
 Restat ut auxilium præstet sapientia docti
 Artificis, sine qua nil bene perficitur.

NAM

Nam res difficiles sapientia sæpe peregit,
 Et faciles causas reddidit ante graues.
 Sibila qui mittens non ulla momorderit anguis,
 Insidiatori dixeris esse parem.
 Multa est è grauibus sapientis gratia uerbis,
 Obruet hanc stulti perfida lingua uiri.
 Stulticiam uerba ipsa sonant, quæ prima profatur,
 Ultima mortiferi signa furoris habent.
 Multa loqui stultus solet ac sine pondere uerba,
 Et quæ plus uocis quam rationis habent.
 Ignorant homines præsentia, nulla futuri est,
 Quod ratio hæc nunquam cognita teste caret.
 Stultos affliget conatus inutilis ipsos,
 Quod rectam nequeant prorsus mire uiam.
 Viuere quod nequeant ciuilitate, & quia nusquam
 Inueniant ubi se posse manere putent.
 Heu patria infelix puerum sortita tyrannum,
 Cuius auara duces fercula mane uorant.
 Felicem patriam cui dat sapientia regem,
 Et qui cum sit opus strenuus esse potest.
 Cuius tempestiua serunt conuiuia primi,
 Ut ualeant, luxu non ut inerte fluant.
 Tigna domus Domini dissoluet inertia, & intro
 Stillabunt pluuij, si sinat ipse, uoti.
 Tantum ad delicias cœnas, & prandia querunt,
 Sola uoluptati uina parata bibunt.
 Horum nequiciæ congesta pecunia seruit,
 Quam solam magni numinis instar habent.
 Ne malè quid de rege tuo cum corde uoluta,
 Præpositos ab eo ne reprehende duces.

Huius enim uocis si nemo aliunde sit index,
 Quæ cælo uolitat non reticebit auis.
 Mitte tuum ne parce tuum, modo projice panem
 In latum fluium prætereuntis aquæ.
 Nam rursum inuenies illum post tempore longo,
 Magnum quæ data sunt munera fœnus habent.
 Ne tua sit constricta manus, da largiter omni
 Cui sit opus, prompta quisquis egebit ope.
 Ignoras etenim mala quæ uentura trabantur,
 Quidue hodierna ferat crastina quidue dies.
 Si multo fuerint nubes humore grauata,
 Arida fructiferis imbribus arua leuant.
 Arbor seu pluuium succisa inclinet in Austrum,
 Seu Boreæ spectet frigida regna trucis.
 In quamcunq; cadat partem, prostrata recumbet,
 Nec mutare potest amplius ipsa locum.
 Qui uentos nimium ratione obseruat acuta,
 In uacuo nunquam semina sparget agro.
 Qui metuit pluuias, & nubes imbre grauatas,
 Fructiferæ nunquam tempora messis aget.
 Ventus ut ignoras unde astit, quoq; recedat,
 In grauida quo sint ossa ligata modo:
 Sic operum nosces nec de tot millibus unum,
 Quæ magna omnipotens hic & ubiq; facit.
 Tempestiua tuum iace semina mane per agrum,
 Nec tua sit sero uespere lenta manus.
 Nempe quod ignores, an quæ sata prima fuerunt,
 An quæ sera, boni sunt habitura magis.
 Quod si proueniant fructus ab utroq; benigni
 Tempore, iam uoti summa peracta tui est.

Omnibus

Omnibus est lucis gratia suauissimus usus,
 Gratum oculo solis posse uidere iubar.
 Si quis ad ætatis plures peruenerit annos
 Suauiter aduersi cui nihil acciderit :
 Inde recordatus quæ uiderit omnia, quæq;
 Senserit, & quæ tam multa fuisse sciat.
 Omnia uana fuisse, & fluxa, & inania dicit
 Omnia quod ueniens auferat hora breuis.
 Obsequere ergo animo iuuenis, dum uernat & ^{atq;}
 Et flos dum nouus est indolis iste tuæ.
 Indulge genio, sequere omnia læta, tuosq;
 Pasce oculos, animus quicquid amabit ama.
 Dum tamen interea tecum meditare, sciasq;
 Iudice facta isthæc excutienda Deo.
 Stulticiæ similem ne corrueris pronus in iram,
 Et tua quod cruciet corpora tolle malum.
 Namq; opera incautæ sunt omnia uana iuuenta,
 Et quod post illam tempus, & ante uenit.
 Ergo creatoris memor, hunc reuerenter adora,
 Intëgra adhuc æui dum uiret herba tui.
 Ne te præueniant magnorum foeta malorum
 Tempora, quiq; tibi tristior annus eat.
 Dicere quæ possis tibi non placuisse, quod illis,
 Iam subeant animo tædia longa tuo.
 Ante tibi tenebræ, quàm fiant omnia, & auræ
 Nigrescant, lucem Sol neget, astra negent.
 Quàm uideas reduces pluuiæ post tempora nubes,
 Quàm fuit heu multis hæc odiosa dies.
 Fallor an hæc metues tunc, cum custodibus ipsis,
 Totius incipiet robur abesse domus.

Qua

Quando incuruabunt prono se poplite fortes,
Fractæ cessabunt organa pauca molæ.

Quando offenduntur multa caligine, qui nunc
Ceu per cancellos, omnia clara uident.

Ostia cum stabunt solitarum clausa uiarum.

Exilis trepidæ uox molitricis erit.

Ad uolucrum cantus ubi consurgetur, & omnis
Ante uirens, cantus filia, fiet anus.

Alta uiam metuent facientia, cana uirebit,
Arbor amygdalino germine facta grauis.

Quando onerabuntur cariosæ membra locustæ,

Non erit in mensa carperis ulla super :

Tunc homo qui sensit fieriq; hæc omnia uidit,

Ibit in æternæ limina certa domus.

Funiculus quanquam hic argenteus ante feratur,
Aureoli fontis quàm stupefiat aqua.

Hydria fontanam quàm confringatur ad undam,

Quàm gemat ad puteum uersio fracta rotæ.

Quàm leuis in terram redeat puluisculus, ex qua

Ipsè quoq; existens terra profectus erat.

Spiritus ad superos redeat patriamq; reuisat,

Vnde ad mortales ante profectus erat.

Omnia sunt omni uanissima tempere, dixit,

Concio cui uerax nomina uera dedit.

Qui quia præreliquis sapiens fuit, omnia fecit,

Queis populum posset constituisse suum.

Omnia scrutatus prouerbia plurima scripsit,

Scripta alijs etiam, sed meliora dedit :

Vilia in primis & scitu digna reliquit,

Et dedit baud falsa plurima scripta fide.

a

Hoc

Hoc quæ scripta uides sapientum uerba libello,
 Clauos & stimulos dicere iure queas?
 Quæ licet à multis fuerint descripta magistris,
 Sunt tamen ex uno cuncta profecta uiro.
 Cætera mi fili fuge, quæ cognoris ab istis
 Omnia non sancta tradita uerba fide.
 Nam loca sunt scriptis nunc omnia plena libellis,
 Quorum nec finis, nec modus esse potest.
 Et nimis exhaurit uires, corpusq; fatigat
 Sermo, quem nimium copia longa facit.
 Iam quis sit rerum finis, quæ meta laborum,
 Hoc operæ precium noscere grande fuit.
 Mente Deum tota metuens, quæ tradidit orbi
 Condita sub fido pectore iussa tene.
 Summa hæc humano generi, sed & unica lex est
 Tradita, qua sine lex altera nulla ualet.
 Omnia iudicio Deus hæc definiet æquo,
 Nunc quoq; quæ multa nocte sepulta iacent.
 Omnia discutiet Deus omnibus arbiter æquus,
 Sed bona, seu fuerint deteriore nota.

FINIS.